

Тільки вперед - до перемоги!

ПІДТРИМАЙ 100 ОМБР СВ ЗСУ

МОНОБАНКА

11 Травня 2026

Календар

Прокуратура Київщини витратить 1,4 млн гривень на канцелярію

Медична наука в заручниках тарифів: як програма медичних гарантій руйнує дослідницьку медицину

11 Травня 2026 - 16:31

Територія Розуму

Підписатись

Підписатись

Підписатись

👤 [Віктор Яцик](#)

*Нейрохірург,
фахівець з
управління
охороною
здоров'я,
радник
Київського
міського голови*

Коли наша країна в 2018 році запустила реформу охорони здоров'я і Національна служба здоров'я України (НСЗУ) почала укладати договори з медичними установами за принципом «гроші ходять за пацієнтом», це подавалось як революційне надбання. Лікарні за реформою нарешті мали б заробляти на лікуванні, а не виживати на «бюджетних крихтах». Проте за кілька років стало очевидно: реформа, яка вирішила одні

проблеми, породила інші — і особливо болісно це вдарило по науково-дослідних інститутах та клініках, що займаються високоспеціалізованою медичною допомогою.

Сьогодні українська дослідницька медицина стоїть перед вибором, якого їй ніхто не пропонував: або повністю перебудуватися під логіку страхового тарифу, або повільно згасати — кафедра за кафедрою, лабораторія за лабораторією, клініка за клінікою.

Тарифи не передбачають відкриттів

Програма медичних гарантій (ПМГ) — це договір між державою і медичним закладом. Держава платить за кожен випадок лікування відповідно до затвердженого тарифу. Система проста і, на перший погляд, справедлива: більше пролікував — більше отримав.

Але є одна принципова проблема: тариф оплачує лікування, а не пізнання складно і часто комбінованого захворювання. В ньому немає рядка «розробка нового протоколу лікування», «дослідження молекулярних механізмів пухлини» чи «клінічне випробування вітчизняного препарату». Науковий процес — це витрати без гарантованого результату і без чіткого терміну. Страховий тариф — це фіксована оплата за стандартний результат у стандартний термін. Тому ці дві логіки фундаментально несумісні.

Саме тому заклади третинної медичної допомоги — науково-практичні центри, інститути, клінічні бази університетів — опинились у системній пастці. Їхня місія передбачає одночасно лікувати найскладніших пацієнтів і досліджувати хворобу на всю її глибину. Але фінансова модель ПМГ оплачує лише перше.

Коли зникає рядок «наука» в кошторисі

До реформи науково-дослідні інститути медичного профілю отримували бюджетне фінансування одразу за двома напрямками: на лікувальну діяльність і на проведення наукових досліджень. Це дозволяло утримувати лабораторії, платити науковим співробітникам, закуповувати реактиви та обладнання. Система була недосконалою, корупційною і непрозорою — але вона існувала.

З переходом на ПМГ бюджетне фінансування науки в рамках медичних установ почало стрімко скорочуватися або зникати зовсім. Логіка реформаторів була такою: заклад заробляє через договір з НСЗУ — нехай сам вирішує, як витратити кошти. Але реальність виявилась іншою: коли заклад «заробляє» тариф за складну операцію, з цих грошей треба оплатити зарплату хірурга, анестезіолога, медсестер, витратні матеріали, комунальні послуги, господарчі потреби. На фінансування дослідження або навіть на його публікацію не залишається нічого.

Грант як рятувальний круг з терміном придатності

На цьому тлі гранти від міжнародних фондів, урядів іноземних держав, приватних донорів стали для багатьох дослідницьких колективів єдиним джерелом фінансування науки. І тут є своя трагедія.

Грантова модель фінансування науки — непогана сама по собі. У розвинених країнах вона є стандартом і стимулює конкуренцію ідей. Але вона передбачає певну інфраструктурну базу: стабільні інститути, кваліфікований персонал, налагоджені адміністративні процедури, можливість co-funding — тобто співфінансування від держави або закладу. В Україні цієї бази часто немає або вона руйнується.

Грант закінчується — і проект закривається. Науковець, якого найняли під конкретний грант, іде. Обладнання, куплене за грантові кошти, залишається, але немає кому на ньому працювати і також немає коштів на обслуговування. Унікальні когорти пацієнтів, за якими велося тривале спостереження, розпадаються. Роки роботи — у нікуди.

Ще гірше — грантова залежність спотворює наукові пріоритети. Дослідники починають обирати теми не за їхньою актуальністю для України, а за тим, що «продається» донорам. Рідкісні хвороби з високою поширеністю в Україні, але малоцікаві для міжнародної філантропії, залишаються без уваги. Складні напрямки — онкоімунологія, мікробіом, лонг-ковід — на, які існує клінічний попит, приречені на відмову в державному секторі допомоги.

Що втрачає країна

За цими інституційними проблемами стоїть дуже конкретна втрата — людський капітал. Медична наука в Україні тримається на поколінні вчених, яким за п'ятдесят-шістдесят років, і на небагатьох молодих науковцях, які ще не виїхали закордон. Системи відтворення цього капіталу не існує: аспірантура без стипендії, наукові посади без гідної оплати, дослідницька кар'єра без перспектив.

Коли інститут переходить на режим «виживання за тарифом», наукові співробітники або переходять у клінічний персонал (і перестають займатися наукою), або емігрують, або йдуть у приватну медицину. Лабораторії порожніють. Наукові школи, які формувалися десятиліттями, зникають за кілька років.

Для країни, яка після перемоги матиме потребу в відновленні власної медичної промисловості, розробці вітчизняних протоколів лікування і підготовці кваліфікованих кадрів — це катастрофа з відстроченим ефектом.

Що можна зробити

По-перше, необхідно законодавчо виокремити фінансування дослідницької функції медичних установ із системи ПМГ. Заклади, що мають статус науково-практичних центрів або є клінічними базами університетів, повинні отримувати окрему субвенцію на науку — незалежно від кількості пролікованих випадків.

По-друге, Національний фонд досліджень України (НФДУ) має отримати суттєво більший бюджет і чіткий мандат на фінансування прикладної медичної науки. Наразі конкурси НФДУ є краплею в морі потреб.

По-третє, потрібні механізми публічно-приватного партнерства у медичній науці — податкові стимули для бізнесу, який фінансує дослідження в вітчизняних інститутах.

По-четверте, МОЗ і НСЗУ мають переглянути тарифи на високоспеціалізовану допомогу таким чином, щоб у них був закладений компонент на клінічні дослідження. Міжнародний досвід — зокрема британська NHS і система Academic Medical Centres у США — показує, що це можливо.

Програма медичних гарантій зробила українську медицину більш прозорою і пацієнтоорієнтованою. Це реальне досягнення, яке не варто применшувати. Але реформа, розроблена для масової первинної і вторинної допомоги, була некритично поширена на установи з принципово іншою місією.

Наука не вкладається в тариф. І якщо держава не визнає цю просту істину й не створить окремої фінансової рамки для дослідницької медицини, ми ризикуємо прийти до перемоги з повністю зруйнованою науковою медичною інфраструктурою. Відновити її буде набагато дорожче і довше, ніж зберегти зараз.

Читайте: [Лікарі соціальних мереж: коли реклама є правилами гри в медицині](#)

Віктор Яцик, нейрохірург, фахівець з управління охороною здоров'я

[КиївВлада](#)

#Віктор Яцик

#лікар

#медицина

#нейрохірург

#нейрохірургія

Поділитися

Поділитися

Поділитися

Рекомендуємо до перегляду

Півмільярда за 1,5 кілометри: у столиці розпочинається ремонт частини вулиці Милославської

09:00 Столична корпорація "Київавтодор" замовила капітальне оновлення частини вулиці Милославської. П'ять років тому було відремонтовано відрізок між вулицями Радунської та Бальзака, тепер же роботи...

Третя

**закупівля, той
самий
підрядник і 2
млн грн
ймовірної
переплати: на
Київщині
збудують
амбулаторію**

09:00 У селі
Данилівка на
Київщині
будують
амбулаторію з
укриттям.
Управління
економічного
розвитку,
житлово-
комунального
господарства,
капітального
будівництва та
інфраструктури
Калинівської
селищної ради
уклало вже...

**Чим далі, тим
більше
бюджетних
втрат: аудитори
КМДА
перевірили
роботу
Департаменту
ІКТ і
“Київтелесервісу”**

09:00 Аудитори
столичної мерії
нещодавно
відзвітувалися
про аудит
діяльності
Департаменту

інформаційно-
комунікаційних
технологій (ІКТ)
КМДА і
підпорядкованого
йому СКП
“Київтелесервіс”
при створенні
мережевої
інфраструктури
в...

Зробити внесок

11 Травня 2026, 19:45

Прокуратура Київщини витратить 1,4 млн гривень на канцелярію

11 Травня 2026, 19:23

Бородянська громада підписала меморандум про співпрацю з нотаріусами Київщини

11 Травня 2026, 19:05

KAN Development прозвітувала про динаміку будівництва у ЖК Respublika

11 Травня 2026, 18:44

Підпільне казино у бізнес-центрі Києва: підозра, суд, вирок

11 Травня 2026, 18:24

У Києві продовжили обмеження на рух транспорту Оріховатським шляхопроводом (схема)

11 Травня 2026, 18:04

У Києві судитимуть двох чоловіків за збут кокаїну, МДМА та амфетаміну (фото)

11 Травня 2026, 17:45

Тротуари Північного мосту відремонтують за 11,6 млн гривень

11 Травня 2026, 17:27

Тандир знов у СІЗО: ДБР підозрює ексголову Макарівського райсуду в привласненні “мертвих квартир”

11 Травня 2026, 17:03

Столичні поліцейські затримали 44-річного киянина, який розбещував маленьку дівчинку

11 Травня 2026, 16:43

Петиція про доступ собак-помічників людей з інвалідністю до метро не набрала голосів

Стиль

4 Травня 2026, 18:40

Нацопера у травні: фінал весняного сезону із «Лісовою піснею», прем'єрні «4 Легенди - гала» та шедеври української класики

Національна опера України представила травневу афішу, яка повністю відповідає настрою останнього місяця...

29 Квітня 2026, 18:33

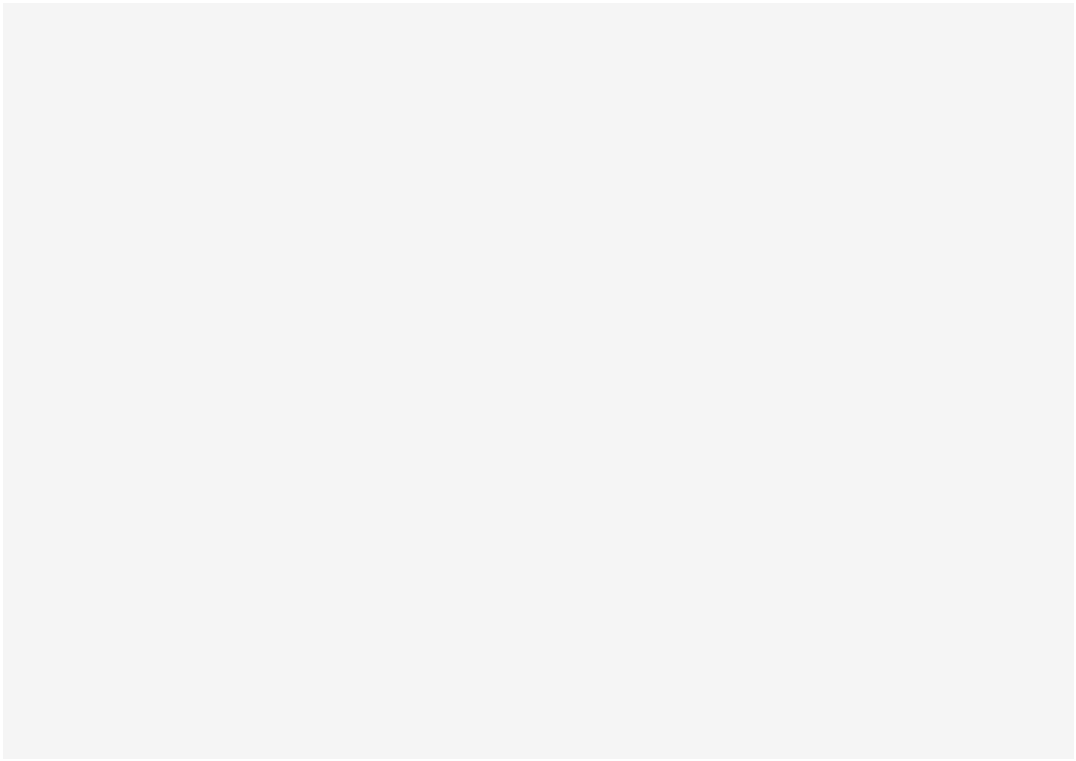
130 молодих шахістів Святошина та Бучанщини об'єдналися на турнірі минулими вихідними

Минулими вихідними в ТРЦ «Лавіна молл» відбувся турнір Святошинського району Києва та...

27 Квітня 2026, 19:55

Кожен експонат виставки «Андруші: врятована святиня, жива пам'ять» зберігає пам'ять про конкретні родини, - голова Бориспільської РДА Дяченко

У Переяславі відкрили виставку «Андруші: врятована святиня, жива пам'ять», присвячену історії затопленого...

[Про нас/Редакціна](#)

[Контакти](#)

[Політика](#)

[Правила Використання Матеріалів](#)